

TeamAlert

jongeren met **impact**

ONDERZOEK VERKEERSEUCATIE

Onderdeel 2: Perspectief scholen

Rapportage interviews

Stichting TeamAlert

Jongeren met impact

Nijverheidsweg 25
3534 AM Utrecht
Tel: 030-2232893
info@teamalert.nl
www.teamalert.nl

Onderzoek en rapportage:
Florien Huizinga

Mei 2022

© Deze rapportage is gemaakt door TeamAlert in opdracht van ministerie IenW. Bij het reproduceren, publiciteair vrijgeven of uitvoeren van deze rapportage wordt TeamAlert graag op de hoogte gesteld

INHOUD

1. Aanleiding.....	5
Processtappen	5
Uitkomsten literatuuronderzoek en focusgroepen met scholieren	5
Definitie	6
Leeswijzer	6
2. Methode.....	8
Doel	8
Onderzoeksvragen	8
Doelgroep	8
Onderzoeksopzet	8
Werving en deelnemers.....	8
Analyse en rapportage.....	9
3. Resultaten	11
3.1 Resultaten: huidige situatie	12
Afgebakende projecten en campagnes	12
Eigen initiatieven van scholen	12
Vooral voor onderbouw leerlingen aandacht voor verkeersveiligheid.....	13
Verantwoordelijkheid verkeersveiligheid bij bevlogen docent of gekoppeld aan functie.....	13
Conclusie: Huidige situatie.....	14
3.2 Resultaten: perspectief op aandacht voor verkeersveiligheid.....	15
Wel of niet verkeersveiligheid actief onder de aandacht brengen bij leerlingen	15
Perspectief scholen op frequentie van aandacht voor verkeersveiligheid	17
Perspectief scholen op inhoud verkeerseducatie	17
Perspectief scholen op vorm verkeerseducatie en het inbedden in het onderwijs.....	18
Conclusie: perspectief scholen op aandacht voor verkeersveiligheid	18
3.3 Resultaten: mogelijkheden en randvoorwaarden scholen voor duurzaam inrichten verkeersveiligheid	20
Behoeften en mogelijkheden van scholen betreft het terugkerend behandelen van verkeersveiligheid	20
Mogelijkheden scholen terugkerend aandacht besteden aan niet verplicht thema	21
Uitdagingen en kansen bij terugkerend aandacht voor verkeersveiligheid.....	21
Conclusie: duurzame manier inrichten verkeersveiligheid, uitdagingen en kansen	23
4. Conclusie en vervolgstappen.....	25
Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?	25
Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid op een duurzame manier ingericht worden?	26
Het vervolg: vragenlijst	26
5. Bronnen.....	28
6. Bijlagen.....	29
Bijlage A: Topiclijst	29
Bijlage B: Overzicht van de deelnemers.....	32

TeamAlert

jongeren met **Impact**

➤ AANLEIDING

1. Aanleiding

Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is er behoefte om meer inzicht te krijgen in de verkeersveiligheid van middelbare scholieren en hoe dit kan worden bevorderd, met als hoofddoel: alle middelbare scholieren veilig onderweg. Deze behoefte is ontstaan naar aanleiding van een ingediende motie, waarbij er gevraagd is om in samenspraak met relevante partijen te kijken of verkeersveiligheid op het voortgezet onderwijs voldoende aan bod komt en waar en op welke manier er meer ondersteuning nodig is. Als startpunt heeft TeamAlert in opdracht van IenW een brainstorm georganiseerd met Veilig Verkeer Nederland (VVN), Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), de VO-Raad, IenW, docenten en een student aan de lerarenopleiding. Gezamenlijk is een eerste verkenning gemaakt over hoe het voortgezet onderwijs kan bijdragen aan de verkeersveiligheid van middelbare scholieren, wat hiervoor nodig is en hoe hier invulling aan gegeven kan worden. De sessie leverde naast ideeën over verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs, ook aanbevelingen op voor onderzoek naar het perspectief van jongeren en afnemers op verkeerseducatie.

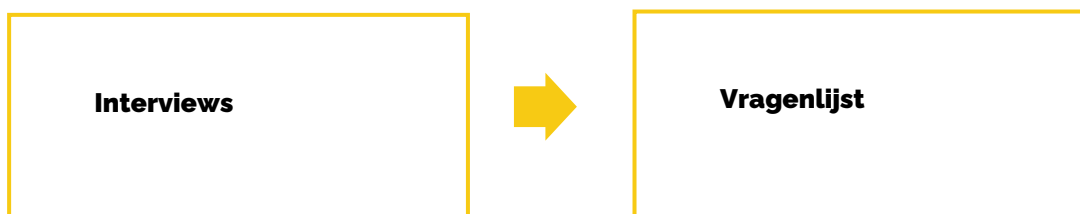
Processtappen

Op basis van de aanbevelingen uit de brainstormsessie is een onderzoek gestart in verschillende stappen, waarvan twee van de drie stappen inmiddels zijn afgerond:

- **Stap 1:** Middels een literatuuronderzoek is vastgesteld wat volgens experts de beste manier is om frequent aandacht voor verkeersveiligheid te hebben onder middelbare scholieren;
- **Stap 2:** Middels focusgroepen en een survey is vastgesteld hoe de middelbare scholieren zelf aankijken tegen aandacht voor verkeersveiligheid;
- **Stap 3:** Middels interviews en een survey wordt de kijk van afnemers van verkeerseducatie (docenten en schoolbesturen) onderzocht op aandacht voor verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs.

In stap één en twee van het onderzoek is achterhaald wat kenmerken zijn van een effectief verkeerseducatieprogramma voor middelbare scholieren en de manier waarop scholieren in aanraking willen komen met het onderwerp. De belangrijkste bevindingen van het literatuuronderzoek en het onderzoek naar het perspectief van scholieren worden in de volgende paragrafen kort toegelicht.

In het huidige onderzoek wordt er gefocust op stap drie van het proces, waarmee het perspectief van docenten en schoolbestuurders op aandacht voor verkeersveiligheid wordt uitgevraagd. Op deze manier ontstaat er een beeld van de mogelijkheden en behoeften van zowel ontvangers als afnemers van verkeerseducatie. Deze informatie is bruikbaar voor de ontwikkeling en het onder de aandacht brengen van verkeerseducatie bij middelbare scholen en scholieren. Hiertoe worden de volgende twee fases doorlopen:

In de eerste fase wordt in gesprek met docenten en schoolbestuurders verkend wat hun perspectief op aandacht voor verkeersveiligheid is. Vervolgens worden de resultaten uit de gesprekken getoetst onder een bredere groep docenten en schoolbestuurders middels een vragenlijst.

Uitkomsten literatuuronderzoek en focusgroepen met scholieren

Uit het literatuuronderzoek (stap 1) kwamen de volgende kenmerken van een effectief educatieprogramma naar voren:

- Het programma richt zich op gedrag waarvan een duidelijke relatie met onveiligheid in het verkeer is aangetoond;
- Het programma richt zich op de groep die het gedrag vertoont of mogelijk gaat vertonen;
- Het programma sluit aan bij de beleavingswereld van middelbare scholieren;
- Het programma sluit aan bij de sociale omgeving van middelbare scholieren;
- Het programma richt zich met effectieve methoden op de achtergronden van het gedrag van de doelgroep;
- Het programma wordt continu geëvalueerd en doorontwikkeld.

In de rapportage van het literatuuronderzoek staat beschreven wat de bovenstaande punten betekenen voor de ontwikkeling en uitvoering van verkeerseducatieprogramma's voor middelbare scholieren.

Uit de gesprekken met scholieren en de aanvullende survey (stap 2) blijkt dat scholieren de volgende punten belangrijk vinden bij aandacht voor verkeersveiligheid:

- Scholieren willen minstens één keer per jaar leren over het onderwerp;
- Scholieren willen graag op een praktische manier leren over het onderwerp met een goede balans tussen 'serieus' en spelvorm;
- Scholieren vinden het belangrijk dat zij over verkeersveiligheid leren van (gast)docenten of experts die veel kennis over het onderwerp hebben en/of het op een aansprekende manier kunnen overbrengen;
- Scholieren vinden het belangrijk dat de inhoud aansluit op wat er onder de scholieren speelt of gaat spelen;
- Scholieren willen graag bewust gemaakt worden van de risico's van onveilig gedrag in het verkeer.

Definitie

In het onderzoek verstaan we onder de term verkeerseducatie elke vorm van aandacht voor verkeersveiligheid in het voortgezet onderwijs, met als doel het stimuleren van een veilige verkeersdeelname door middelbaar scholieren. Hieronder valt dus het aanleren en verbeteren van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die nodig zijn voor veilige deelname aan het verkeer. Ook de motivatie om veilig te willen deelnemen aan het verkeer is hier een belangrijk onderdeel van. Deze definitie is gebaseerd op de definitie die wordt gehanteerd door SWOV (2017) en is ontleend aan de definitie van Senserrick et al. (2009). Het is van belang te benadrukken dat het dus gaat om een bredere vorm van aandacht voor verkeersveiligheid dan enkel onderwijs. Met verkeerseducatie wordt in dit onderzoek dus niet enkel lessen of schoolprojecten bedoeld, maar ook zaken zoals campagnes en promotiemateriaal of ouderbetrokkenheid.

Leeswijzer

Dit document bevat de rapportage van de interviews in de laatste stap in het onderzoek. Op de volgende pagina's wordt de onderzoeksmethode toegelicht. Daarin worden het doel, de onderzoeksvragen, de doelgroep en de opzet van de interviews beschreven. Vervolgens worden de resultaten in drie subhoofdstukken (3.1, 3.2 en 3.3) gepresenteerd. Tot slot volgen in hoofdstuk 4 de conclusies van het onderzoek.

TeamAlert

jongeren met **impact**

METHODE

2. Methode

In dit hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek besproken. Het hoofdstuk beschrijft op welke wijze het onderzoek wordt uitgevoerd en gerapporteerd en welke onderzoeksvragen het beantwoordt.

Doel

Het doel van dit onderzoek is om in gesprek met afnemers van verkeerseducatie (schoolbestuur en docenten) te achterhalen hoe zij tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs aankijken. Daarnaast wordt achterhaald hoe dit volgens hen het best op een duurzame manier ingericht kan worden en wat scholen hierbij aan ondersteuning nodig hebben.

Onderzoeksvragen

Op basis van het doel van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?
- Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid volgens scholen op een duurzame manier worden ingericht?

Met de eerste onderzoeksvraag wordt het perspectief van docenten en schoolbesturen onderzocht op het thema verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs. Allereerst wordt de huidige situatie van aandacht voor verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs in kaart gebracht. Dus, wat scholen op het moment doen rondom het thema verkeersveiligheid. Vervolgens wordt onderzocht hoe docenten en schoolbesturen tegen het thema verkeersveiligheid aankijken; hoe belangrijk is aandacht voor verkeersveiligheid voor hen, wat vinden zij belangrijk binnen het thema verkeersveiligheid en hoe zou dit volgens hen ingericht kunnen worden?

De tweede onderzoeksvraag is gericht op het in kaart brengen van alle mogelijkheden die het onderwijsveld ziet om op een duurzame manier verkeersveiligheid onder de aandacht te brengen bij middelbare scholieren. Hiervoor wordt bij docenten en schoolbesturen achterhaald wat volgens hen geschikte en haalbare manieren zijn om ervoor te zorgen dat verkeersveiligheid een onderwerp is dat bij middelbare scholieren beklijft en voldoende inspeelt op de veranderingen in het leven van scholieren en hun verkeerscontext. Hierbij worden ook uitdagingen en bijbehorende kansen uitgevraagd.

Doelgroep

Het onderzoek richt zich op bestuurders en docenten van het reguliere voortgezet onderwijs, waaronder docenten, leden van de schoolleiding en leden van de schooldirectie. In het onderzoek zijn zowel scholen meegenomen die actief bezig zijn met het thema verkeersveiligheid als scholen die zich minder of niet bezighouden met het onderwerp. Alle onderwijsniveaus zijn vertegenwoordigd in het onderzoek.

Onderzoekopzet

Het huidige onderzoek is kwalitatief van aard en bestond uit elf diepte-interviews van 30 minuten. Tijdens de interviews is verkend welke kijk het onderwijsveld (docenten en schoolbesturen) heeft op aandacht voor verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs. Kwalitatieve interviews zijn een geschikte methode om informatie te verzamelen en een beeld te krijgen van de verschillende perspectieven van schoolbesturen en docenten. De inzichten uit dit kwalitatief onderzoek zullen vervolgens met een vragenlijst worden getoetst onder een grotere groep docenten en schooldirecties, zodat er een representatief beeld ontstaat.

De topiclijst die tijdens de interviews door de gedragsonderzoeker als leidraad is gebruikt, is afgestemd met lenW. In bijlage A staat de topiclijst. De interviews zijn semigestructureerd uitgevoerd. Dit betekent dat er van de vragen kon worden afgeweken en de interviewschema's slechts hebben gediend als gespreksleidraad op hoofdthema's. De interviews zijn digitaal afgenomen via het programma Microsoft Teams.

Werving en deelnemers

Tijdens de interviews is er gesproken met een combinatie van docenten die raakvlakken hebben met het thema verkeersveiligheid, leden van de schoolleiding (afdelingshoofden en teamleiders) en het schoolbestuur. De werving verliep via het scholennetwerk van TeamAlert rondom verkeersveiligheid en het thema gezondheid.

Daarnaast is ook het netwerk van de medewerkers van TeamAlert benut. Hiermee is gezorgd voor een mix tussen scholen die actief bezig zijn met het thema verkeersveiligheid en scholen die dit niet zijn. Er is hierbij rekening gehouden met een variërende samenstelling in schoolgrootte en regio.

In totaal is er met vier schooldirectie leden gesproken, zes docenten van het regulier voortgezet onderwijs en één docent van het praktijkonderwijs. Een overzicht van de kenmerken van de geïnterviewden is te vinden in bijlage B.

Analyse en rapportage

Tijdens de interviews werden de gesprekken opgenomen en genotuleerd door een mede-onderzoeker. Na afloop van de interviews zijn de eerste indrukken op papier gezet. Alle data is vervolgens gebruikt om de gesprekken te analyseren op de thema's die zijn uitgevraagd. De onderzoeksresultaten worden in hoofdstuk 3 van de rapportage gepresenteerd.

TeamAlert

jongeren met **impact**

➤ RESULTATEN

3. Resultaten

Vanuit de interviews met elf docenten en schoolbestuurders van het voortgezet onderwijs is meer inzicht verkregen in de visie van scholen op aandacht voor verkeersveiligheid voor middelbare scholieren. Tijdens het onderzoek is achterhaald hoe docenten en scholen aankijken tegen het behandelen van het thema verkeersveiligheid, welke behoeften zij hierin hebben en welke mogelijkheden of juist knelpunten zij hierbij zien.

De resultaten worden gepresenteerd in drie subhoofdstukken die aansluiten op de onderzoeksvragen:

- Huidige situatie van aandacht voor verkeersveiligheid op middelbare scholen. Dit hoofdstuk is erop gericht de huidige situatie in kaart te brengen, zodat deze context mee kan worden genomen in het beantwoorden van beide onderzoeksvragen;
- Perspectief van scholen op aandacht voor verkeersveiligheid voor middelbare scholieren. Dit hoofdstuk is gericht op het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag;
- Mogelijkheden en randvoorwaarden van scholen om verkeersveiligheid op een duurzame manier in te richten. Dit hoofdstuk is gericht op het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag.

Op de volgende pagina's worden de resultaten van de interviews gepresenteerd in de subhoofdstukken 3.1, 3.2 en 3.3. Dit zijn overkoepelende bevindingen die worden afgewisseld met quotes van docenten en schoolbestuurders. In hoofdstuk 4 volgen de conclusies van het onderzoek.

3.1 Resultaten: huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht wat middelbare scholen op het moment doen rondom het thema verkeersveiligheid. De huidige situatie is als eerst onderzocht, zodat de resultaten in de volgende hoofdstukken over het perspectief van scholen op aandacht voor verkeersveiligheid makkelijker in context geplaatst kunnen worden.

De resultaten geven een antwoord op de deelvraag:

- Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?

Afgebakende projecten en campagnes

In het onderzoek is er zowel gesproken met scholen die zich actief bezighouden met het onderwerp als met scholen die dit niet doen. Scholen die zich actief en meer structureel bezighouden met verkeersveiligheid doen dit meestal in de vorm van een afgebakend project, vaak uitgevoerd door externe partijen en aangeboden via gemeenten en subsidies. De reden hiervoor is dat de lesprogramma's vol zijn, waardoor het thema verkeersveiligheid makkelijker is onder te brengen in een project of een projectweek dan in een bestaande les. Het praktijkonderwijs is lijkt hierop een uitzondering, waar verkeersprojecten vaak makkelijker in bestaande lessen te integreren zijn, omdat leerlingen niet gebonden zijn aan het behalen van toetsen en examens. De leerlingen worden dan uitgeroosterd op een specifieke vak en de betreffende docent begeleidt de leerlingen naar de verkeersles van een gastdocent. Een enkele andere vmbo-school gaf aan verkeerseducatie op een vergelijkbare manier in te bedden in het onderwijs. Hierbij moet wel vermeld worden dat dit gaat om een school met een save-label certificaat. Dit houdt in dat de school verplicht is om jaarlijks aandacht te besteden aan verkeersveiligheid voor het behouden van het certificaat.

In enkele gevallen wordt er ook in bestaande lessen aandacht besteed aan het onderwerp. Voorbeelden hiervan zijn het in de les voorbereiden op verkeersprojecten van externe partijen, het bespreken van verkeersregels wanneer de klas met de docent gezamenlijk op de fiets naar een andere locatie gaat of het bespreken van incidenten of klachten van buurtbewoners over het verkeersgedrag van specifieke leerlingen. Een van de geïnterviewde schoolbestuurders geeft aan dat er vanuit het schoolbestuur vaak geen beleid is en docenten naast de afgebakende projecten alleen op eigen initiatief aandacht besteden aan verkeersveiligheid. Daarentegen zijn er ook scholen waarbij verkeersveiligheid is opgenomen in een lijst voor mentoren met punten die zij jaarlijks met hun klas moeten bespreken.

“Mentoren besteden er alleen op eigen initiatief aandacht aan, daar is geen beleid voor. Ik denk niet dat het veel wordt gedaan.” - Rector

Enkele scholen besteden ook campagnematig aandacht aan verkeersveiligheid, zoals het uitdelen van stickers met de tekst “licht aan” en sleutelhangers.

Eigen initiatieven van scholen

Naast projecten besteden scholen ook op eigen initiatief aandacht aan verkeersveiligheid. Hierboven is al een voorbeeld gegeven van een eigen initiatief, namelijk het bespreken van verkeersregels voorafgaand aan het gezamenlijk fietsen naar activiteiten. Andere voorbeelden van eigen initiatieven van scholen zijn:

- Toezicht houden op het verkeersgedrag van leerlingen rondom de school en leerlingen aanspreken op onveilig gedrag of leerlingen belonen voor goed gedrag met het uitdelen van muntjes;
- Meewerken aan initiatieven van de politie, zoals fietslichtcontroles. Ook scholen die zich verder niet actief bezighouden met verkeersveiligheid geven aan open te staan voor initiatieven vanuit de politie. Sommige scholen informeren daarnaast ook hun leerlingen over lichtcontroles, zodat zij boetes kunnen voorkomen;
- Inzet van verkeersregelaars op gevaarlijke punten;
- Aanpak onveilige verkeerssituatie rondom school in samenwerking met gemeente. De ervaringen van scholen met de samenwerking met gemeenten zijn hierbij wisselend. In het ene geval verleende de

gemeente de gevraagde hulp door het plaatsen van een hek, echter in het andere geval deed de gemeente niks met het verzoek.

- Aanpak van incidenten, meldingen en klachten over het verkeersgedrag van scholieren van omwonenden;
- In samenwerking met basisscholen, bovenbouwleerlingen fietsen laten controleren van basisschoolleerlingen.

Een enkele school gaf aan helemaal geen aandacht te besteden aan het onderwerp, ook niet in de vorm van eigen initiatieven. Dit komt door een doelgroep die veel aandacht en zorg nodig heeft op het gebied van coaching en huiswerkbegeleiding, waardoor verkeersveiligheid niet de prioriteit heeft.

Vooraf voor onderbouw leerlingen aandacht voor verkeersveiligheid

Uit veel interviews komt naar voren dat scholen voornamelijk aandacht besteden aan verkeersveiligheid aan scholieren uit de onderbouw, met name in de eerste en tweede klas. Slechts een enkele keer werd aangegeven dat derdeklassers ook verkeerseducatie krijgen. Om de volgende redenen is er minder aandacht voor verkeersveiligheid in de bovenbouw dan in de onderbouw:

- Weinig tijd in verband met examens;
- Scholen zijn niet bekend met verkeerseducatieprojecten voor bovenbouwleerlingen;
- Verkeerseducatie voor bovenbouwleerlingen wordt niet noodzakelijk of relevant gevonden.

“Als je het in de onderbouw goed neerzet, dan is het in de bovenbouw niet meer nodig.” – Rector

Veelvoorkomende momenten waarop verkeersveiligheid onder de aandacht wordt gebracht is de start van het schooljaar, tijdens de introductieweek of in projectweken.

Een uitzondering hierop is het praktijkonderwijs en de eerder genoemde school met het save-label, waar in alle leerjaren een project rondom verkeersveiligheid wordt georganiseerd. Hierbij geven de betreffende scholen rekening te houden met de relevantie van de projecten voor de verschillende leerjaren. Zo worden in het eerste en tweede leerjaar meer algemene thema's behandeld, zoals afleiding en verkeersregels. De projecten voor oudere leerlingen zijn gericht op hen bewust maken van risico's van onveilig gedrag en onderwerpen zoals alcohol en drugs in het verkeer.

Verantwoordelijkheid verkeersveiligheid bij bevlogen docent of gekoppeld aan functie

De verantwoordelijkheid voor het thema verkeersveiligheid ligt vaak bij één of twee bevlogen docenten, die verkeersveiligheid belangrijk vinden en het daarom opgepakt hebben. Op een aantal scholen is het thema gekoppeld aan een functie die aan docenten wordt toegewezen, zoals een veiligheidscoördinator, coördinator verkeerseducatie of de organisatie van projectweken waar verkeersveiligheid onderdeel van is. In de interviews komt naar voren dat het beleggen van de verkeerseducatie bij één persoon niet altijd wenselijk is. Docenten die verantwoordelijk zijn voor het organiseren van verkeerseducatie hebben hier verschillende ervaringen mee:

- Een docent geeft aan het samen met de hoofdconciërge op te pakken en dat dit wenselijk is, omdat het thema te groot is om alleen te coördineren. Continuïteit bij een eventueel vertrek wordt hierbij als voordeel genoemd;
- Een docent geeft aan het thema alleen op te pakken en dat het bij zijn vertrek aan de directie is om een vervanger te zoeken;
- Een docent geeft aan zelf de stabiele factor te zijn in het organiseren van verkeerseducatie. Omdat het in zijn takenpakket zit, gebeurt het niet als hij wegvalt. Hierbij is de werkdruk bij collega's dusdanig hoog dat er weinig ruimte is om onderling taken van elkaar over te nemen.

Bij de geïnterviewde scholen die met certificaten werken, lijkt verkeerseducatie beter geborgd te zijn binnen de school, omdat zij voor het behouden van de certificering verplicht zijn om regelmatig aandacht aan verkeersveiligheid te besteden.

“Soms zie je dat iemand ergens verantwoordelijk voor was, vertrekt en dat alles instort.” – Docent

De geïnterviewden geven aan dat in de meeste gevallen externe partijen direct contact opnemen met de scholen met hun aanbod aan verkeersveiligheidsprojecten. In enkele gevallen zit er een partij tussen die samen met de scholen het aanbod bespreekt en hierin adviseert.

Conclusie: Huidige situatie

Op dit moment houden scholen zich voornamelijk bezig met verkeerseducatie via afgebakende projecten die worden uitgevoerd door externe partijen. Vanwege de volle onderwijsprogramma's is verkeerseducatie voor scholen makkelijker in te bedden in projecten dan in bestaande lessen. Naast afgebakende projecten besteden scholen ook op eigen initiatief aandacht aan verkeersveiligheid, bijvoorbeeld met het toezicht houden en het aanspreken van leerlingen op hun verkeersgedrag. Met name in de onderbouw besteden scholen aandacht aan verkeersveiligheid vanwege de drukke examenperiodes in de bovenbouw, omdat scholen niet bekend zijn met verkeerseducatieprojecten voor bovenbouwleerlingen en omdat scholen verkeerseducatie minder relevant of noodzakelijk vinden voor bovenbouwleerlingen. De verantwoordelijkheid voor het thema verkeersveiligheid ligt meestal bij enkele bevlogen docenten of is onderdeel van het takenpakket van een specifieke functie, zoals veiligheidscoördinator. Dit sluit niet altijd aan op de wens van de docenten om de verantwoordelijkheid te verspreiden over meerdere personen, zodat de continuïteit kan worden gewaarborgd wanneer docenten vertrekken.

De resultaten van dit hoofdstuk laten zien op welke manier scholen aandacht besteden aan verkeersveiligheid. In het volgende hoofdstuk wordt besproken hoe scholen aankijken tegen aandacht voor verkeersveiligheid voor middelbare scholieren en op welke manier dit volgens hen het best ingericht kan worden.

3.2 Resultaten: perspectief op aandacht voor verkeersveiligheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag hoe docenten en schooldirecties aankijken tegen aandacht voor verkeersveiligheid voor middelbare scholieren. De resultaten in dit hoofdstuk zijn gericht op het in kaart brengen van de prioriteit van scholen om aandacht te besteden aan verkeersveiligheid en op welke manier dit volgens scholen het best kan worden vormgegeven.

De resultaten geven een antwoord op de deelvraag:

- Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?

Wel of niet verkeersveiligheid actief onder de aandacht brengen bij leerlingen

Aan de scholen is gevraagd of het onderwerp verkeersveiligheid prioriteit voor de school heeft. Scholen hebben de volgende redenen om actief bezig te zijn met het onderwerp verkeersveiligheid:

- **Incidenten:** klachten van buurtbewoners over het verkeersgedrag van leerlingen en het verongelukken van leerlingen maakt voor scholen het belang van verkeerseducatie duidelijk.
- **Preventie:** verkeerseducatie wordt belangrijk gevonden, omdat scholen niet pas willen ingrijpen op het moment dat een leerling verongelukt.
- **Verkeerssituatie:** een onveilige verkeerssituatie rondom de school maakt dat aandacht voor verkeersveiligheid prioriteit voor de school heeft.
- **Kennis:** scholen merken dat leerlingen onvoldoende weten van veilig verkeer en vinden het daarom belangrijk om verkeersveiligheid onder de aandacht te brengen bij leerlingen.
- **Bewustwording:** scholen merken dat leerlingen weten hoe zij zich veilig moeten gedragen in het verkeer, maar het desondanks niet doen. Om die reden wordt verkeerseducatie in de vorm van leerlingen bewustmaken van de risico's van onveilig gedrag belangrijk gevonden.
- **Verantwoordelijkheid:** scholen vinden dat zij (gedeeltelijk) verantwoordelijk zijn voor de verkeersveiligheid van leerlingen, bijvoorbeeld voor het veilig op school komen en thuiskomen van leerlingen.

Daarnaast zijn er ook middelbare scholen die weinig of geen aandacht besteden aan verkeersveiligheid voor hun scholieren. Scholen geven hier de volgende redenen voor:

- **Gebrek aan tijd en andere prioriteiten:** vanwege volle lesprogramma's, andere maatschappelijke onderwerpen die meer prioriteit hebben en door het wegwerken van achterstanden door de coronacrisis heeft het onderwerp verkeersveiligheid niet de prioriteit.
- **Verkeerssituatie:** verkeersveiligheid heeft geen prioriteit, omdat de verkeerssituatie rondom school veilig is en er geen incidenten zijn.
- **Effectiviteit:** schoolbestuurders zijn niet overtuigd van de effectiviteit van verkeerseducatie voor middelbare scholieren en geven aan dat dit een belangrijke voorwaarde is om ermee aan de slag te gaan.
- **Kennis:** verkeerseducatie wordt overbodig gevonden vanuit de overtuiging dat leerlingen weten hoe zij zich veilig moeten gedragen. Daarnaast geeft een enkeling aan dat verkeersveilig gedrag een basisvaardigheid is en dat de aandacht voor verkeersveiligheid binnen het basisonderwijs daarom voldoende is.
- **Verantwoordelijkheid:** scholen vinden niet dat de verantwoordelijkheid voor de verkeersveiligheid van leerlingen primair bij de ouders/verzorgers moet liggen.
- **Aanbod:** een gebrekkig aanbod van verkeerseducatieprogramma's maakt dat scholen minder of geen aandacht besteden aan verkeersveiligheid, ondanks dat zij hier wel interesse in zouden hebben.

Opvallend is dat de verkeerssituatie, kennis en verantwoordelijkheid voor een school zowel een reden kan zijn om aandacht te besteden aan verkeersveiligheid als een reden om dit niet te doen. De factoren verkeerssituatie, kennis en verantwoordelijkheid worden hieronder verder toegelicht.

Verkeerssituatie bepalend voor prioriteit verkeerseducatie

Het belang van verkeerseducatie wordt door scholen vaak gekoppeld aan de verkeerssituatie rondom de school. Waarbij een veilige verkeerssituatie of juist onveilige verkeerssituaties of ongelukken met leerlingen voor de scholen bepalend zijn voor de prioriteit die zij aan aandacht voor verkeersveiligheid toekennen.

“De verkeerssituatie rondom de school is veilig, dus verkeerseducatie heeft geen prioriteit” - docent

(On)voldoende kennis

Met name de scholen die zich niet actief bezig houden met verkeersveiligheid vinden dat er voldoende kennis bij leerlingen aanwezig is. Hierover wordt gezegd dat leerlingen wel weten wat zij moeten doen en het basisvaardigheden zijn. Scholen die wel actief bezig zijn met verkeersveiligheid geven in meerdere gevallen ook aan dat zij verwachten dat het met de kennis wel goed zit. Het feit dat leerlingen ondanks deze kennis toch vaak onveilig gedrag vertonen, is voor hen een reden om aandacht te besteden aan verkeersveiligheid. Dit heeft als doel om leerlingen bewust te maken van risico's van onveilig gedrag.

“Ik denk dat bewustwording een belangrijk thema is. Kinderen weten de regels goed, maar bewustwording van hun plek op de weg en de impact van hun gedrag op een automobilist is belangrijk.” - docent

Gedeelde verantwoordelijkheid: betrekken van ouders en gemeenten

Bij scholen heerst het gevoel dat de politiek veel maatschappelijke onderwerpen bij scholen neerlegt, waaronder verkeersveiligheid. Of de verantwoordelijkheid voor de verkeersveiligheid bij middelbare scholieren ligt, daarin hebben de scholen een wisselende mening. Voor scholen lijkt hiervoor de locatie bepalend te zijn. Zo wordt de verkeersveiligheid van leerlingen tijdens schooltijd, in de buurt van de school of op de heen- en terugweg van en naar school, als de verantwoordelijkheid van de school gezien. Hierbij lopen de meningen uiteen tot waar die verantwoordelijkheid reikt. Sommige scholen vinden dat zij alleen verantwoordelijk zijn voor de verkeersveiligheid van leerlingen tijdens schooltijd en in de buurt van de school. Ook zijn er enkele scholen die zich verantwoordelijk voelen voor het veilig arriveren van hun leerlingen op school en thuis, wat dus verder reikt dan alleen op en rond de school.

Uit veel interviews komt naar voren dat scholen vinden dat de verkeersveiligheid van jongeren een gedeelde verantwoordelijkheid is tussen school, ouders/verzorgers en andere plekken waar jongeren vaak komen, bijvoorbeeld sportverenigingen of muziekscholen. De meeste scholen pleiten dan ook voor een brede aanpak waarbij de samenwerking wordt opgezocht met ouders en gemeenten. Suggesties die worden aangedragen om ouders meer te betrekken bij verkeerseducatie zijn het bespreken van verkeersveiligheid tijdens ouderavonden, gezamenlijke ouderavonden of informatieavonden met ouders en leerlingen en het uitreiken van informatiemateriaal en tips aan ouders. Meerdere scholen geven aan van ouders te verwachten dat zij de belangrijkste regels bijbrengen aan hun kind en samen de route naar school oefenen. Tegelijkertijd geeft een enkele docent aan dat ouders ook te voorzichtig kunnen zijn, waardoor kinderen ook niet de kans krijgen om te oefenen met lastige verkeerssituaties.

“Het is behoorlijk ingewikkeld om gedrag van leerlingen op een fietspad in hun eigen tijd te veranderen” – corrector

Zoals eerder is aangegeven zoeken scholen over onveilige verkeerssituaties in de omgeving van scholen de samenwerking op met gemeenten. In sommige gevallen pakt dit goed uit en denken en helpen gemeenten mee aan een oplossing met bijvoorbeeld infrastructurele aanpassingen, zoals het plaatsen van een hek of borden. Daarentegen is er ook een school die juist aangeeft weinig medewerking van de gemeente te hebben gekregen en daardoor nog steeds te maken te hebben met dezelfde onveilige verkeerssituatie.

Kortom, de meeste scholen vinden dat zij een ondersteunende rol hebben in de verkeersveiligheid van hun leerlingen, dit geldt voor zowel de scholen die zich actief bezighouden met verkeersveiligheid als de scholen die dit niet doen. Slechts een enkeling vindt dat de verantwoordelijkheid voor de verkeersveiligheid van jongeren uitsluitend bij ouders/verzorgers en de jongeren zelf ligt. Een tegengeluid hierop, afkomstig van één van de gesproken docenten, is dat de school juist de meest geschikte plek is voor verkeerseducatie. Als reden wordt hierover gegeven dat er niet vanuit gegaan kan worden dat alle leerlingen in een thuissituatie verkeren waarin er aandacht kan worden besteed aan het onderwerp.

Perspectief scholen op frequentie van aandacht voor verkeersveiligheid

De meningen zijn verdeeld over hoeveel aandacht er vanuit scholen besteed moet worden aan verkeersveiligheid. Meerdere scholen, voornamelijk scholen die al actief mening dat het terugkerend onder de aandacht brengen van het onderwerp het meest ideaal is, van één keer per jaar tot een aantal keer per jaar. Hierbij wordt wel de kanttekening gemaakt dat herhaaldelijk aandacht besteden aan verkeersveiligheid waarschijnlijk het meest effectief is, maar organisatorisch lastiger is om in te plannen. Ook is het hiervoor volgens docenten van belang dat er geen andere dringende zaken spelen die veel aandacht vereisen, zoals de achterstanden door de coronacrisis.

“Langdurige interventies zijn waarschijnlijk effectiever, maar lastiger om in te plannen.” - rector

Ook zijn er scholen die van mening zijn dat verkeerseducatie alleen belangrijk is voor onderbouwleerlingen. Zij verwachten dat wanneer verkeerseducatie in de onderbouw voldoende aandacht krijgt, dit in de bovenbouw niet meer nodig is. Een andere reden die wordt aangedragen is dat verkeerseducatie effectiever is voor onderbouwleerlingen, omdat zij denken dat verkeerseducatieprogramma's beter aansluiten in vorm en inhoud op de interesses en belevingswereld van onderbouwleerlingen. Zoals eerder aangegeven en belangrijk om hierbij te vermelden is dat scholen vaak niet op de hoogte zijn van het aanbod aan verkeerseducatie specifiek voor bovenbouwleerlingen.

Daarentegen zijn er ook enkele scholen die vinden dat zij voldoende aandacht besteden aan het onderwerp. Zij vinden dat zij met het bespreken van incidenten, het aanspreken van scholieren op onveilig gedrag en het bespreken van de belangrijkste verkeers- en gedragsregels voorafgaand aan excursies tijdens schooltijd, voldoende hun rol pakken. De redenen die zij hiervoor geven is dat verkeersveiligheid primair de verantwoordelijkheid is van de leerlingen zelf en hun ouders en dat zij er vanuit gaan dat leerlingen voldoende hierover meekrijgen vanuit huis en op de basisschool.

Perspectief scholen op inhoud verkeerseducatie

Bij het uitvragen naar het belangrijke onderwerpen rondom verkeersveiligheid werden de volgende thema's genoemd:

- Bewustwording van risico's eigen gedrag;
- Groepsdruk;
- Telefoongebruik in het verkeer;
- Fietsgedrag: fietsen met oortjes in, in groepen fietsen en elektrische fietsen;
- Snelheid in het verkeer;
- Drank en drugs in het verkeer.

Het wordt door scholen belangrijk gevonden om leerlingen bewust te maken van risico's van eigen gedrag, omdat leerlingen vaak wel weten hoe zij zich veilig moeten gedragen maar dit niet doen. Hiervoor worden de volgende suggesties gedaan: leren van verkeersslachtoffers, leren met (online)games of het gebruik maken van methoden waarmee scholieren leren zich te verplaatsen in andere weggebruikers. Over het vermogen van leerlingen om zich te verplaatsen in andere weggebruikers wordt gezegd dat oudere leerlingen hier beter toe in staat zijn dan jongere leerlingen en dat hier vooral in de bovenbouw op ingezet kan worden. Naast bewustwording worden ook groepsdruk, telefoongebruik in het verkeer en fietsgedrag belangrijke onderwerpen gevonden.

Enkele scholen voegen hieraan toe dat het ook belangrijk is om te kijken naar onderwerpen of verkeerssituaties die specifiek voor de school zijn, zodat hier met verkeerseducatie en projecten op ingespeeld kan worden. Hiermee wordt het volgens hen niet alleen relevant voor leerlingen, maar kan het ook bijdragen aan het meekrijgen van schooldirecties en docenten om aan aandacht te besteden aan het onderwerp wanneer dit wordt gecommuniceerd in het aanbieden van verkeerseducatieprogramma's.

“Ik vind het belangrijk om leerlingen bewust te maken van hun roekeloze gedrag, zodat ze zich bewust worden van hun rol, de verantwoordelijkheid en de gevaren voor zichzelf en een ander.” - docent

Perspectief scholen op vorm verkeerseducatie en het inbedden in het onderwijs

In de interviews komen twee geluiden naar boven. Vanuit praktisch oogpunt gaat de voorkeur van scholen uit naar verkeerseducatie in de vorm van een afgebakend project, zoals het op dit moment door scholen ook het vaakst aangeboden lijkt te worden. Ook de scholen die het onderwerp minder structureel of niet behandelen, zien het meest in een projectvorm. De (mentor)lessen hebben namelijk een vol programma, waardoor het onderwerp makkelijker is in te bedden in projecten of projectweken. Op basis van de verwachting van de effectiviteit van verkeerseducatie wordt echter getwijfeld aan verkeerseducatie op projectbasis, omdat herhaling van kennis over verkeersregels en veilig gedrag hiervoor belangrijk wordt gevonden. Schooldirecties geven daarom voor de effectiviteit meer te zien in langdurige interventies of het herhaaldelijk bespreken van verkeersveiligheid aan de hand van de specifieke verkeerssituatie van een school.

Om de projecten interessant te maken voor leerlingen, geven docenten aan dat het belangrijk is om in projecten gebruik te maken van spelvormen, interactie en leerlingen praktisch bezig te laten zijn.

Bij verkeersprojecten zien scholen een faciliterende rol voor externe partijen en een ondersteunde rol voor zichzelf, grotendeels vanuit praktische overwegingen en de beperking van tijd en ruimte binnen het onderwijsprogramma. Het is voor scholen makkelijker te organiseren met externe partijen, omdat het dan zo min mogelijk extra tijd van docenten inneemt. Docenten kunnen wel de voorbereiding of opvolging doen, waarbij het belangrijk wordt gevonden dat deze ook zo concreet mogelijk is. Daarnaast worden externe partijen ook geschikt bevonden vanwege hun kennis. Scholen verwachten dat het onderwerp verkeersveiligheid voor leerlingen interessanter is als het door een expert wordt verteld en experts beter weten wat er speelt en hoe zij dit moeten overbrengen. Kortom, scholen vinden externe partijen geschikt voor het uitvoeren van verkeerseducatie vanwege praktische redenen maar ook omdat zij verwachten dat het ten goede komt aan de kwaliteit en effectiviteit van verkeerseducatie.

“Ik zie het meest in een afgebakend project dat makkelijk is in te passen, met zo min mogelijk voorbereiding, want voorbereiding is cruciaal en hiervoor hebben we weinig tijd in de les.” - Docent

Naast de voorbereiding en opvolging van projecten van externe partijen zien enkele scholen een grotere rol voor eigen docenten weggelegd. Vanwege het volle onderwijsprogramma zal dit volgens de scholen in de vorm zijn van het kort aanstippen of bespreken van verkeersveiligheid. Een enkele conrector ziet bij verkeerseducatie voornamelijk een rol voor mentoren. Hierbij moet genoemd worden dat het gaat om een school die alleen reactief aandacht besteedt aan verkeersveiligheid door het bespreken van incidenten en het aanspreken van leerlingen op onveilig gedrag.

Het merendeel van de scholen zien vooral mogelijkheden in het inbedden van verkeersveiligheid in het onderwijsprogramma als afgebakend project en verplicht onderdeel voor de leerlingen. Daarnaast worden er door enkele scholen ook kansen gezien om vrijblijvend buiten de lessen en projecten om aandacht te besteden aan het onderwerp. Met campagnes en posters kan volgens hen het belang van veilig verkeersgedrag vergroot worden en het gesprek tussen leerlingen gestimuleerd worden. Ook wordt het uitdelen van fietslampjes genoemd als manier waarmee verkeersveiligheid bij leerlingen onder de aandacht gebracht kan worden. Daarentegen zijn er ook scholen die vraagtekens hebben bij het ophangen van posters, bijvoorbeeld om leerlingen eraan te herinneren hun telefoon in hun tas te stappen. Volgens hen is dit praktisch goed te regelen, maar twijfelen ze eraan hoe effectief dit uiteindelijk is voor het verkeersgedrag van de leerlingen en denken dat projecten meer effect hebben. Daarnaast geeft een enkele school aan gestopt te zijn met het uitdelen van gadgets, zoals lampjes en sleutelhangers, vanwege de troep dat het veroorzaakt.

Conclusie: perspectief scholen op aandacht voor verkeersveiligheid

De prioriteit die scholen toekennen aan verkeersveiligheid is afhankelijk van verschillende factoren. De kennis van leerlingen over verkeersveiligheid, de verkeerssituatie rondom de school en de mate waarmee scholen zich verantwoordelijk voelen voor de verkeersveiligheid van scholieren lijken hierbij bepalend te zijn. Over het algemeen wordt gevonden dat de verkeersveiligheid van scholieren een gedeelde verantwoordelijkheid is van de leerlingen zelf, ouders en de plekken waar leerlingen komen, waaronder school. Hierin zien scholen voor zichzelf een ondersteunende rol en wordt het belangrijk gevonden dat de samenwerking wordt opgezocht met ouders en gemeenten. Daarnaast hebben scholen ook andere redenen om wel of juist géén aandacht te beste-

den aan verkeersveiligheid, zo uiten zij bijvoorbeeld twijfel over de effectiviteit van verkeerseducatie. Ook het aanbod van verkeerseducatie is een bepalende factor. Een gebrekkig aanbod van verkeerseducatieprogramma's maakt dat scholen minder of geen aandacht besteden aan verkeersveiligheid, ondanks dat zij hier wel interesse in zouden hebben.

Vanuit praktisch oogpunt en vanwege het gebrek aan tijd binnen het onderwijsprogramma worden er vooral mogelijkheden gezien voor het inbedden van verkeerseducatie als afgebakend project, waarbij externe partijen faciliteren en docenten en scholen een ondersteunende rol hebben. Dit sluit aan op de manier waarop verkeerseducatie in meeste gevallen ook wordt aangeboden. Aan de effectiviteit van verkeerseducatie in projectvorm wordt echter getwijfeld. Vanuit dit oogpunt wordt meer gezien in langdurige interventies en herhaaldelijk behandelen van het onderwerp. Bij het inrichten van verkeerseducatie wordt het belangrijk gevonden dat er gebruikt wordt gemaakt van spelvormen en dat er daarnaast voldoende interactie is en leerlingen praktisch bezig zijn. Thema's en onderwerpen die hierbij belangrijk worden gevonden zijn bewustwording van risico's eigen gedrag, groepsdruk, telefoongebruik in het verkeer, fietsgedrag en drank en drugs in het verkeer.

De resultaten van dit hoofdstuk laten zien wat het perspectief van scholen is op aandacht voor verkeersveiligheid voor middelbare scholieren. In het volgende hoofdstuk wordt besproken op welke manier scholen kunnen bijdragen aan van verkeersveiligheid een onderdeel maken van het leven van middelbare scholieren.

3.3 Resultaten: mogelijkheden en randvoorwaarden scholen voor duurzaam inrichten verkeersveiligheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag hoe scholen aandacht voor verkeersveiligheid op een duurzame manier kunnen inrichten en welke ondersteuning zij daarbij nodig hebben. De resultaten in dit hoofdstuk zijn gericht op het in kaart brengen van geschikte en haalbare manieren die het onderwijsveld ziet om ervoor te zorgen dat verkeersveiligheid een onderwerp is dat bij middelbare scholieren beklijft. Naast de mogelijkheden worden ook de uitdagingen en bijbehorende kansen in kaart gebracht.

De resultaten geven een antwoord op de deelvraag:

- Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid op een duurzame manier worden ingericht?

Behoeften en mogelijkheden van scholen betreft het terugkerend behandelen van verkeersveiligheid

De reacties van de scholen op het onderzoeksresultaat waaruit blijkt dat middelbare scholieren minstens één keer per jaar willen leren over verkeersveiligheid is wisselend. In een aantal gevallen zette het aan tot denken en gaf het aanleiding om hierover binnen de school in gesprek te gaan. Daarentegen zijn er ook schoolbestuurders die aangeven niet direct actie te willen ondernemen, omdat zij vinden dat de verantwoordelijkheid voor het thema niet bij het onderwijs ligt of omdat het organisatorisch niet te regelen is vanwege het volle onderwijsprogramma. Daarnaast zijn er ook schoolbestuurders die aangeven niet direct aan de slag te gaan met verkeerseducatie, maar wel te willen kijken naar het betrekken van ouders en andere manieren waarmee zij het belang van verkeersveiligheid kunnen communiceren naar leerlingen en ouders.

Aan de scholen is gevraagd om niet in beperkingen, maar in mogelijkheden te denken. Hieruit zijn de volgende suggesties naar voren gekomen om te voldoen aan de behoefte van scholieren om herhaaldelijk aandacht te besteden aan verkeersveiligheid:

- Herhaaldelijk aandacht besteden aan verkeersveiligheid in de mentorlessen in de brugklas en tweede klas.
- Het regelmatig kort aanstippen van het onderwerp tijdens reguliere lessen of verkeersveiligheid laten terugkomen binnen bredere thema's. Hierbij wordt nadrukkelijk genoemd dat verkeerseducatie geen apart vak moet worden, omdat hier binnen het onderwijsprogramma geen ruimte voor is.
- Externe projecten laten opvolgen in de mentorles, bijvoorbeeld door het schrijven van een reflectieverslag over het verkeersproject. De docent die met deze suggestie komt geeft aan dat dit ook met andere maatschappelijke onderwerpen wordt gedaan, zoals alcohol- en drugspreventie.
- Een doorlopende leerlijn waarmee er terugkerend aandacht wordt besteed aan verkeersveiligheid. Suggesties die hiervoor worden gedaan zijn een doorlopende leerlijn vanaf de basisschool tot aan het theorie-examen van het rijbewijs B of het laten opvolgen van onderbouwprojecten met projecten in de daaropvolgende jaren.
- Verkeersveiligheid meenemen als thema tijdens ouderavonden. Hierbij wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de maatschappij zich beseft dat scholen de verkeersveiligheid van leerlingen niet alleen kunnen oppakken. Meerdere scholen komen daarom met de suggestie om ouders te betrekken via gezamenlijke informatieavonden, ouderavonden of door het uitdelen van informatiemateriaal aan ouders.
- Campagnematig besteden van aandacht aan verkeersveiligheid met het uitdelen van gadgets, omdat het organiseren van projecten op de school niet mogelijk is.

Over de meerwaarde van onlineonderwijs hierbij, lopen de meningen uiteen. Meerdere scholen geven aan dat een onlinegame een geschikte toevoeging kan zijn, omdat zij verwachten dat wanneer zaken spelenderwijs onder de aandacht worden gebracht het de interesse werkt van leerlingen en het beter blijft hangen. Daarnaast wordt aangegeven dat het kan helpen bij het confronteren van leerlingen met eigen gedrag. Als bijkomend voordeel wordt genoemd dat het makkelijk door de mentor gedaan kan worden en gekoppeld kan worden aan IT-vakken en profielen van bovenbouwleerlingen. Daarentegen zijn er ook enkele docenten die minder

positief zijn over online onderwijs en online games, vanuit hun ervaring met online onderwijs tijdens de lockdownperiode waarbij leerlingen vaak afgeleid waren.

In de meeste interviews komt naar voren dat docenten de meeste kans van slagen zien als schooldirecties verkeersveiligheid opnemen in het onderwijsprogramma. Een enkele schoolbestuurder vindt dat het juist vrijblijvend moet zijn, zodat er kan worden ingespeeld op verkeerssituaties die spelen bij de leerlingen of rondom school. Meerdere schoolbestuurders zijn van mening dat verkeersveiligheid niet vanuit de overheid tot verplicht onderdeel van het onderwijs gemaakt moet worden. Een enkele docent geeft daarentegen aan dat het hem verstandig lijkt om vanuit de overheid verkeerseducatie voor eersteklassers verplicht te maken, omdat zij te maken hebben met nieuwe fietsroutes, nieuwe vrienden en groepsdruk.

“Het gaat erom dat je iets spontaans opzet, omdat je er aandacht voor vraagt wanneer dat nodig is denk ik. Het is dan dus niet altijd gestructureerd.” - conrector

Mogelijkheden scholen terugkerend aandacht besteden aan niet verplicht thema

Het merendeel van de gesproken docenten en schoolbestuurders geven aan dat schoolbestuurders de ruimte en mogelijkheden hebben om niet verplicht thema op te nemen in het onderwijsprogramma. Volgens schoolbestuurders is een bewezen effectiviteit van verkeerseducatieprogramma's hier een belangrijke voorwaarde voor. Daarnaast wordt als voorwaarde genoemd dat er binnen de school iemand moet zijn die zich verantwoordelijk voelt voor het thema, zich eigenaar voelt van het probleem en daarin de school meetrekt om van verkeersveiligheid een prioriteit te maken.

“Als een schoolleiding iets wil, dan wordt daar ruimte voor gemaakt en zijn er altijd mogelijkheden.” - docent

Uitdagingen en kansen bij terugkerend aandacht voor verkeersveiligheid

Bij het uitvragen van uitdagingen die scholen zien bij het herhaaldelijk onder de aandacht brengen van verkeersveiligheid bij middelbare scholieren worden de volgende uitdagingen genoemd:

- Tijd en geld;
- Prioriteit;
- Interesse leerlingen.

Tijd en geld

De grootste uitdaging voor de geïnterviewden scholen lijkt het vrijmaken van tijd te zijn, waarvan er zowel bij docenten en leerlingen een gebrek aan is. Het gebrek aan tijd wordt in alle interviews genoemd als uitdaging genoemd voor het herhaaldelijk aandacht besteden aan verkeersveiligheid. Docenten en leerlingen hebben tijd te kort vanwege de volle onderwijsprogramma's. Dit lijkt voornamelijk te spelen bij bovenbouwleerlingen, vanwege de drukke periodes rondom examens. Daarnaast hebben docenten naast verkeersveiligheid ook andere maatschappelijke thema's of taken waarvoor scholen verantwoordelijk worden gesteld, zoals burgerschap, seksuele voorlichting, pesten, drugs- en alcoholgebruik en huiswerkbegeleiding.

“Het is lastig om een verkeersles in te plannen in een druk examenjaar. Hier loop ik ieder jaar weer tegen aan, elke keer is het een race tegen de klok.” - docent

Oplossingen die door de geïnterviewden worden aangegeven voor het gebrek aan tijd van docenten zijn:

- Betrekken van ouders, gemeente en sportclubs, zodat een gezamenlijke investering is;
- Afgebakende projecten uitgevoerd door externe partijen, waarbij docenten een kleine, concrete en ondersteunende rol hebben;
- Verkeersveiligheid inbouwen in bestaande lessen of mentorlessen met concrete en afgebakende lespakketten of door het onderwerp herhaaldelijk kort aan te stippen.

Oplossingen die door de geïnterviewden werden aangegeven voor het inpassen van verkeersveiligheid in het volle onderwijsprogramma van leerlingen zijn:

- Afgebakende projecten of lessen;
- In de bovenbouw verkeersveiligheid behandelen aan het begin van het jaar;

- In de bovenbouw verkeersveiligheid koppelen aan schoolprofielen, waardoor het makkelijker is in te bedden in het drukke programma van bovenbouwleerlingen;
- In het examenjaar geen verkeersprojecten uitvoeren en deze verplaatsen naar het jaar voorafgaand aan de eindexamens.

Naast dat verkeerseducatie niet te veel tijd moet kosten, wordt ook geld genoemd als belangrijke factor voor schooldirecties in hun afweging om verkeersveiligheid op te nemen in het onderwijsprogramma. Zo wordt het belangrijk gevonden dat de projecten geen extra geld kosten om het inbedden van verkeerseducatie in het onderwijs zo laagdrempelig mogelijk te maken. Hierbij moet genoemd worden dat dit uitsluitend door scholen wordt aangegeven die weinig of geen aandacht besteden aan verkeersveiligheid. De scholen die dit wel doen geven aan dat er vanuit de gemeente voldoende subsidie is voor verkeerseducatie en geld niet als een knelpunt of probleem zien. Kortom, scholen die zich niet actief bezighouden met verkeerseducatie lijken dus weinig op de hoogte te zijn van de mogelijkheden van subsidies.

Prioriteit

Het meekrijgen van docenten en schooldirecties wordt in meerdere interviews als uitdaging genoemd. Eerder is ook genoemd dat het voor het inbedden van een niet verplicht vak, van belang is dat er binnen de school één of meerdere docenten of andere medewerkers zijn die het onderwerp dragen en op de agenda zetten.

Oplossingen die door de geïnterviewden worden aangedragen om van verkeersveiligheid een prioriteit voor schooldirecties en docenten te maken zijn:

- Het koppelen van verkeersveiligheid aan andere maatschappelijke thema's, bijvoorbeeld verkeersveiligheid aan drugs- en alcoholgebruik of het vele telefoongebruik koppelen aan telefoongebruik op de fiets.
- De effectiviteit van verkeerseducatie (programma's of campagnes) communiceren aan schooldirecties en docenten, door externe partijen dit te laten opnemen in hun aanbod van verkeerseducatieprogramma's.

“Elke leraar vindt zijn eigen vak belangrijk en moet daarom overtuigd zijn van het belang van verkeerseducatie, en om hiermee aan de slag te gaan. Om leraren te overtuigen is het belangrijk dat het effect bewezen is.”
- rector

Interesse leerlingen

In meerdere interviews komt naar voren dat docenten en schoolbestuurders het als een uitdaging zien om verkeerseducatie relevant te maken voor de verschillende leerjaren. Zij zien dit vooral als een uitdaging bij de oudere leerlingen. Meer algemene projecten of lessen worden voor leerlingen uit de eerste en tweede geschikt gevonden, maar niet om oudere leerlingen mee te krijgen.

Oplossingen die door de geïnterviewden werden aangedragen om verkeersveiligheid interessant en relevant te maken voor de verschillende leerjaren:

- Leerlingen zelf een keuze laten maken uit verschillende projecten gericht op verkeersveiligheid, zodat zijzelf kunnen kiezen wat bij hen past. Als suggestie wordt genoemd om als school meerdere projecten/lessen te organiseren waarop leerlingen zich kunnen inschrijven. Een andere suggestie die wordt gedaan zijn verkeersprojecten in carrouselvorm.
- Informatie verzamelen over het aanbod aan verschillende projecten en als school hierop een meerjarenplan maken voor verkeerseducatie in de verschillende leerjaren. Hierbij geven scholen aan op dit moment weinig bekend te zijn met bovenbouwprojecten en hieraan behoefte te hebben.
- Het belang van veilig verkeersgedrag en de risico's van onveilig gedrag communiceren door leerlingen bewust te maken van eigen verkeersgedrag en het effect daarvan op andere weggebruikers. Over het vermogen van leerlingen om zich te verplaatsen in andere weggebruikers is eerder genoemd dat oudere leerlingen hier beter toe in staat zijn dan jongere leerlingen en dat hier vooral in de bovenbouw op ingezet kan worden.
- Inzet van een online game. Zoals eerder genoemd verwachten scholen dat spelvormen hun leerlingen aanspreekt en dat spelenderwijs leren ervoor zorgt dat het onderwerp beklijft.

- Verkeersveiligheid voor bovenbouwleerlingen koppelen aan schoolprofielen, bredere thema's zoals alcohol en drugsgebruik, gedrag en veiligheid of aan scooter- en autorijlessen. Met name voor bovenbouwleerlingen wordt het belangrijk gevonden om het onderwerp relevant en interessant te maken door het te koppelen aan vakken of onderwerpen waar zij mee bezig zijn. Voor onderbouwleerlingen worden ook meer algemene verkeersprojecten geschikt gevonden.

Hiermee hangt samen dat scholen aangeven vaak niet op de hoogte zijn van het aanbod van bovenbouwprojecten. Dit geldt voor zowel scholen die actief aandacht besteden aan verkeersveiligheid als voor scholen die weinig of niets aan verkeersveiligheid doen. Daarbij geven meerdere scholen aan dat er behoefte is aan een aanbod van bovenbouwprojecten, en dat zij bij een aanbod gaan overwegen om ook in de bovenbouw aandacht te besteden aan verkeersveiligheid.

“Als er ook leuke kant-en-klare projecten zijn voor de bovenbouw, dan valt het te overwegen om hier iets mee te doen. We zijn alleen niet bekend met bovenbouwprojecten, dus dat maakt het lastig te organiseren.”
- conrector

Conclusie: duurzame manier inrichten verkeersveiligheid, uitdagingen en kansen

Wanneer scholen worden uitgedaagd om in mogelijkheden te denken worden aanvullende en nieuwe manieren gezien om te kunnen voorzien in de behoefte van leerlingen voor het herhaaldelijk aandacht besteden aan verkeersveiligheid. Er wordt bijvoorbeeld geopperd om (naast de verkeersprojecten) het onderwerp te behandelen of kort aan te stippen tijdens mentorlessen in de onderbouw, tijdens reguliere lessen of om verkeersveiligheid onder te brengen onder bredere thema's of tijdens ouderavonden. Hierbij zien docenten de meeste kans van slagen wanneer schooldirecties verkeersveiligheid inbedden in het onderwijsprogramma, waarbij het door schooldirecties niet nodig wordt geacht dat verkeersveiligheid vanuit de overheid tot een verplicht onderdeel van het voortgezet onderwijs gemaakt wordt. Uitdagingen die scholen zien bij het herhaaldelijk behandelen van verkeersveiligheid zijn het vrijmaken van tijd, het meekrijgen van docenten en schooldirecties en het interessant en relevant maken van verkeerseducatie voor de verschillende leerjaren. Ook worden er kansen en mogelijkheden gezien om met deze uitdagingen om te gaan, namelijk:

- Betrekken van ouders, gemeente en sportclubs, zodat het een gezamenlijke (tijds)investering is;
- Afgebakende projecten uitgevoerd door externe partijen, met een kleine, concrete en ondersteunende rol voor docenten of het thema meenemen in bestaande (mentor)lessen met concrete lespakketten en beknopte herhaling van de lesstof;
- Rekening houden met de timing in de drukke examenperiode en het koppelen van de stof aan schoolprofielen in de bovenbouw, waardoor het makkelijker is in te bedden in het drukke programma van bovenbouwleerlingen;
- Het koppelen van verkeersveiligheid aan andere maatschappelijke thema's die aandacht vragen, zoals drugs- en alcoholgebruik;
- De effectiviteit van verkeerseducatie (programma's of campagnes) communiceren aan schooldirecties en docenten;
- Leerlingen zelf een keuze laten maken uit verschillende projecten gericht op verkeersveiligheid, waardoor zij met een opdracht of project aan de slag gaan die hen aanspreekt;
- Informatie verzamelen over het aanbod aan verschillende projecten en een meerjarenplan opstellen voor verkeerseducatie in de verschillende leerjaren, waarbij meer communicatie over bovenbouwprojecten voor scholen een randvoorwaarde is;
- Het onderwerp relevant maken voor leerlingen door in te zetten op bewustwording van het belang van veilig verkeersgedrag en de risico's van onveilig gedrag;
- Inzet van online games;
- Verkeersveiligheid voor bovenbouwleerlingen relevant maken door het te koppelen aan schoolprofielen of bredere thema's.

In de voorgaande hoofdstukken zijn de resultaten per deelvraag van het onderzoek beschreven. In het volgende hoofdstuk wordt een algemene conclusie getrokken middels het beantwoorden van de hoofdvraag van het onderzoek.

TeamAlert

jongeren met **Impact**

CONCLUSIE

4. Conclusie en vervolgstappen

Dit onderzoek geeft antwoord op de twee onderzoeksvragen:

- Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?
- Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid op een duurzame manier ingericht worden?

Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs?

Op dit moment houden scholen zich voornamelijk bezig met verkeerseducatie via afgebakende projecten die worden uitgevoerd door externe partijen. De verkeersprojecten worden voornamelijk in de onderbouw uitgevoerd en de verantwoordelijkheid voor het onderwerp ligt meestal bij enkele bevlogen docenten of is onderdeel van het takenpakket van een specifieke functie, zoals veiligheidscoördinator. Dit sluit niet altijd aan op de wens van de docenten om de verantwoordelijkheid te verspreiden over meerdere personen, zodat de continuïteit kan worden gewaarborgd wanneer docenten vertrekken. Naast afgebakende projecten besteden scholen ook op eigen initiatief aandacht aan verkeersveiligheid, bijvoorbeeld met het toezicht houden en het aanspreken van leerlingen op hun verkeersgedrag.

Perspectief scholen op prioriteit en verantwoordelijkheid van verkeersveiligheid

Bepalende factoren voor de prioriteit die scholen geven aan verkeersveiligheid zijn de kennis van leerlingen over het onderwerp, de verkeerssituatie rondom de school en de mate waarin scholen zich verantwoordelijk voelen voor de verkeersveiligheid van scholieren. De verkeersveiligheid van scholieren wordt gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van de leerlingen zelf, ouders en de plekken waar leerlingen komen, waaronder de school. Hierin zien scholen voor zichzelf een ondersteunende rol en wordt het belangrijk gevonden dat de samenwerking wordt opgezocht met ouders en gemeenten. Daarnaast hebben scholen ook andere redenen om wel of juist géén aandacht te besteden aan verkeersveiligheid, zo uiten zij bijvoorbeeld twijfel over de effectiviteit van verkeerseducatie. Ook het aanbod van verkeerseducatie is een bepalende factor. Een gebrek aan aanbod van verkeerseducatieprogramma's maakt dat scholen minder of geen aandacht besteden aan verkeersveiligheid, ondanks dat zij hier wel interesse in zouden hebben.

Invulling aandacht voor verkeersveiligheid

Vanuit praktisch oogpunt en vanwege het gebrek aan tijd binnen het onderwijsprogramma worden er vooral mogelijkheden gezien voor het inbedden van verkeerseducatie als afgebakend project, waarbij externe partijen faciliteren en docenten en scholen een ondersteunende rol hebben. Tegelijkertijd wordt er getwijfeld aan de effectiviteit van verkeerseducatie in projectvorm. Vanuit dit oogpunt wordt meer gezien in langdurige interventies en het herhaaldelijk behandelen van het onderwerp. Om het onderwerp verkeersveiligheid interessant te maken voor leerlingen worden spelvormen, interactie en praktisch bezig zijn belangrijk gevonden. Thema's die scholen relevant vinden binnen verkeerseducatie zijn bewustwording van risico's van het eigen gedrag, groepsdruk, telefoongebruik in het verkeer, fietsgedrag en drank en drugs in het verkeer.

Kortom, er spelen verschillende factoren die bepalend zijn voor de prioriteit die scholen geven aan verkeerseducatie. Om dit tot prioriteit te maken, is het van belang dat er rekening wordt gehouden met deze factoren. Dit betekent onder andere dat het belangrijk is dat de samenwerking wordt opgezocht tussen scholen en gemeenten. Het is hierbij van belang om de effectiviteit van verkeerseducatie programma's te onderzoeken en te communiceren naar middelbare scholen. Ook dienen scholen voldoende op de hoogte zijn van het aanbod aan verkeerseducatie. Daarnaast lijkt er bij scholen een verschil te zijn in hoe zij bij voorkeur invulling willen geven aan verkeersveiligheid, vanuit praktisch oogpunt en vanuit het oogpunt van de effectiviteit. Dit betekent dat er moet worden gekeken naar vormen die zowel uitvoerbaar als effectief zijn.

Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid op een duurzame manier ingericht worden?

Wanneer scholen worden uitgedaagd om in mogelijkheden te denken, zien zij aanvullende en nieuwe manieren om te kunnen voorzien in de behoefte van leerlingen aan herhaaldelijke aandacht voor het onderwerp. Er wordt bijvoorbeeld geopperd om (naast de verkeersprojecten) het onderwerp te behandelen tijdens mentorlessen in de onderbouw, tijdens reguliere lessen of om verkeersveiligheid onder te brengen onder bredere thema's of tijdens ouderavonden.

Verkeersveiligheid inbedden in onderwijsprogramma

Om verkeersveiligheid terugkerend bij middelbare scholieren onder de aandacht te brengen zien scholen de meeste kans van slagen als het wordt ingebed in het onderwijsprogramma. Hierbij wordt het niet noodzakelijk geacht dat de overheid verkeerseducatie verplicht maakt voor het voortgezet onderwijs. Schooldirecties hebben naar eigen zeggen de ruimte en mogelijkheid om een niet verplicht thema op te nemen in het onderwijsprogramma. Belangrijke randvoorwaarden hiervoor zijn een bewezen effectiviteit van verkeerseducatieprojecten en de aanwezigheid van een of meerdere personen die zich verantwoordelijk voelen voor het thema.

Uitdagingen en bijbehorende kansen: tijd, prioriteit en interesse van leerlingen

Uitdagingen die scholen zien bij het herhaaldelijk behandelen van verkeersveiligheid zijn het vrijmaken van tijd, het meekrijgen van docenten en schooldirecties en het interessant en relevant maken van verkeerseducatie voor de verschillende leerjaren. Ook worden er kansen en mogelijkheden gezien om met deze uitdagingen om te gaan, namelijk:

- Betrekken van ouders, gemeente en sportclubs, zodat het een gezamenlijke (tijds)investering is;
- Afgebakende projecten uitgevoerd door externe partijen, met een kleine, concrete en ondersteunende rol voor docenten of het thema meenemen in bestaande (mentor)lessen met concrete lespakketten en beknopte herhaling van de lesstof;
- Rekening houden met de timing in de drukke examenperiode en het koppelen van de stof aan schoolprofielen in de bovenbouw, waardoor het makkelijker is in te bedden in het drukke programma van bovenbouwleerlingen;
- Het koppelen van verkeersveiligheid aan andere maatschappelijke thema's die aandacht vragen, zoals drugs- en alcoholgebruik;
- De effectiviteit van verkeerseducatie (programma's of campagnes) communiceren aan schooldirecties en docenten;
- Leerlingen zelf een keuze laten maken uit verschillende projecten gericht op verkeersveiligheid, waardoor zij met een opdracht of project aan de slag gaan die hen aanspreekt;
- Informatie verzamelen over het aanbod aan verschillende projecten en een meerjarenplan opstellen voor verkeerseducatie in de verschillende leerjaren, waarbij meer communicatie over bovenbouwprojecten voor scholen een randvoorwaarde is;
- Het onderwerp relevant maken voor leerlingen door in te zetten op bewustwording van het belang van veilig verkeersgedrag en de risico's van onveilig gedrag;
- Inzet van online games;
- Verkeersveiligheid voor bovenbouwleerlingen relevant maken door het te koppelen aan schoolprofielen of bredere thema's.

Scholen die een gebrek aan geld als uitdaging noemen, houden zich vaak niet actief bezig met verkeerseducatie en lijken weinig op de hoogte te zijn van de mogelijkheden voor subsidie. Het is daarom belangrijk dat scholen voldoende op de hoogte zijn of worden gebracht van subsidiemogelijkheden.

Kort gezegd is er een duidelijk beeld van de uitdagingen die scholen zien om regelmatig verkeerseducatie aan te bieden en zijn er voldoende kansen en aanknopingspunten om deze uitdagingen om te zetten in kansen.

Het vervolg: vragenlijst

De vervolgstap in het onderzoek is een vragenlijst waarmee de resultaten van de interviews onder een grote groep docenten en schooldirecties wordt getoetst. In afstemming met IenW wordt hier op basis van dit rapport een vragenlijst voor ontwikkeld.

TeamAlert

jongeren met **impact**

➤ BRONNEN EN BIJLAGEN

5. Bronnen

Senserrick, T., Ivers, R., Boufous, S., Chen, H. Y., Norton, R., Stevenson, M., ... & Zask, A. (2009). Young driver education programs that build resilience have potential to reduce road crashes. *Pediatrics*, 124(5), 1287-1292.

SWOV (2017). *Verkeerseducatie*. SWOV-factsheet, december 2017. SWOV, Den Haag.

6. Bijlagen

Bijlage A: Topiclijst

	Doel
1: Introductie	Voorstellen en doel van interview uitleggen
2: Situatie verkeersveiligheid binnen het VO	Dit onderdeel is gericht op het in kaart brengen van huidige situatie van verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs, en vormt een onderdeel van het antwoord op de eerste onderzoeksvraag: ➤ Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs? <u>De volgende vragen kunnen tijdens dit onderdeel worden gesteld:</u> - Is verkeersveiligheid een onderwerp waar de school zich mee bezighoudt? - Op welke manier wordt er aandacht besteed aan verkeersveiligheid? (doorvragen op inhoud, vorm, frequente en eigen rol hierin.) - Wie is binnen de school verantwoordelijk voor het onderwerp verkeersveiligheid en wat is de rol van deze persoon? - Is dit één specifiek persoon of zijn het meerdere personen?
3: Perspectief op aandacht voor verkeersveiligheid	Dit onderdeel is gericht op het achterhalen van de kijk van docenten en schoolbesturen op aandacht voor verkeersveiligheid, en vormt een onderdeel van het antwoord op de eerste onderzoeksvraag: ➤ Hoe kijken docenten en schoolbesturen aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid binnen het onderwijs? <u>De volgende vragen kunnen tijdens dit onderdeel worden gesteld:</u> - Hoe kijk jij aan tegen aandacht voor verkeersveiligheid gericht op middelbare scholieren? - Hoe belangrijk is het dat er aandacht wordt besteed aan verkeersveiligheid door middelbare scholieren? - Wordt er naar jouw mening voldoende aandacht besteed aan verkeersveiligheid binnen de school? Waarom wel/niet? - Hoe kan aandacht voor verkeersveiligheid binnen het voortgezet onderwijs worden vormgegeven? - Inhoud: welke thema's zijn belangrijk? - Vorm: welke type interventies of projecten passen binnen de mogelijkheden van de school? (gast)docenten en momenten: welke (gast)docenten/lessen, projectweken of andere momenten zijn geschikt om aandacht te besteden aan verkeersveiligheid? - Frequentie: hoe vaak zou er aandacht kunnen worden gegeven aan het onderwerp? - Eigen rol: welke rol zou je zelf hierin kunnen en willen hebben? - Rol anderen: zijn er andere organisaties waarvan je vindt dat zij een rol hebben binnen het promoten van verkeersveiligheid onder scholieren? - Welke knelpunten kunnen daarbij ontstaan? - Wat is er nodig om de knelpunten om te buigen naar kansen? <i>Bij vraag c scherp zijn op knelpunten die uit de brainstormsessie van april 2021 naar voren zijn gekomen, waaronder: gebrek aan tijd, geld, te weinig aansluiting op de belevingswereld van jongeren, te weinig docenten/verantwoordelijken die het onderwerp dragen en het niet kunnen verplichten van</i>

4: Reflecteren op perspectief scholieren

Dit onderdeel is gericht op het reflecteren op de uitkomsten van het onderzoek naar het perspectief van scholieren op aandacht voor verkeersveiligheid, en vormt een onderdeel van het antwoord op de tweede onderzoeksvraag:

- Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid ingericht worden, zodat het onderdeel wordt van het leven van middelbare scholieren?

Uit eerder onderzoek blijkt dat scholieren de volgende punten belangrijk vinden bij aandacht voor verkeersveiligheid:

- Scholieren willen minstens één keer per jaar leren over het onderwerp
- Scholieren willen graag op een praktische manier leren over het onderwerp met een goede balans tussen 'serieus' en spelvorm
- Scholieren vinden het belangrijk dat zij over verkeersveiligheid leren van (gast)docenten of experts die veel kennis over het onderwerp hebben of het op een aansprekende manier kunnen overbrengen
- Scholieren vinden het belangrijk dat de inhoud aansluit op wat er onder de scholieren speelt of gaat spelen
- Scholieren willen graag bewust gemaakt worden van de risico's van onveilig gedrag in het verkeer
- Scholieren voelen weerstand voor extra verplichtingen en vinden het daarom belangrijk dat de lessen vrijblijvend aanvoelen. Het LAKS onderstreept dit belang, omdat zij zien dat de prestatiedruk onder leerlingen erg hoog is.

De volgende vragen kunnen tijdens dit onderdeel worden gesteld:

- a. Wat vind je van deze resultaten?
- b. Welke punten spreken je het meest aan?
 - i. Stel je zou hiermee aan de slag gaan, welke kansen en belemmeringen zie je hierbij?

5: Mogelijkheden voor verkeersveiligheid als terugkerend onderwerp

Dit onderdeel is gericht op het in kaart brengen van alle mogelijkheden die het onderwijsveld ziet om van verkeersveiligheid een onderwerp te maken dat onderdeel is van het leven van middelbare scholieren, en vormt een onderdeel van het antwoord op de tweede onderzoeksvraag:

- Op welke manier kan aandacht voor verkeersveiligheid ingericht worden, zodat het onderdeel wordt van het leven van middelbare scholieren?

De volgende vragen kunnen tijdens dit onderdeel worden gesteld:

- c. Uit eerder onderzoek blijkt dat middelbare scholieren het thema verkeersveiligheid vaker terug willen zien tijdens hun middelbare schooltijd. Is het mogelijk om herhaaldelijk en tijdens verschillende leerjaren aandacht te besteden aan verkeersveiligheid?
- d. Stel je zou op frequente basis aandacht willen besteden aan verkeersveiligheid, op welke manier kan dit ingericht worden? Hier doorvragen op:
 - i. Hoe kijk je aan tegen het vrijblijvend onder de aandacht brengen d.m.v. acties buiten de lessen om versus verkeersveiligheid opnemen in verplichte lessen, projecten, etc.
 - ii. Hoe kijk je aan tegen online versus offline leren?
 - iii. Hoe kijk je aan tegen het inbedden van verkeersveiligheid in bestaande vakken of onder bredere thema's versus het opnemen als apart vak of project?
 - iv. Hoe kijk je aan tegen theorie versus praktijkgericht leren?
 - v. Hoe kijk je aan tegen het laten uitvoeren van verkeersprojecten door externe partijen versus eigen docenten, of een combinatie?
 - vi. Hoe kijk je aan tegen het opnemen van verkeersveiligheid in het onderwijscurriculum?

- e. Wat is er dan nodig om inhoud en vorm te laten aansluiten op de verschillende leeftijden?
- f. Hoe kan je in het onderwijsprogramma ruimte maken voor een thema dat niet verplicht is?

Overig: advies Roemer

Dit onderdeel is niet gericht op het beantwoorden van de onderzoeksvragen en wordt op verzoek van lenW meegenomen in de interviews. De resultaten zullen in een apart document worden teruggekoppeld aan lenW. Deze vraag zal alleen worden meegenomen in gesprekken met docenten of bestuurders van scholen met de onderwijsniveaus havo en vwo, omdat deze vraag alleen relevant is voor leerlingen vanaf 17 jaar.

Met dit onderdeel wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- In hoeverre achten scholen het mogelijk om bovenbouwleerlingen voor te bereiden op het theorie-examen rijbewijs B?
- In hoeverre achten scholen het mogelijk om in de toekomst het theorie-examen rijbewijs B af te nemen bij scholieren?

De volgende vragen kunnen tijdens dit onderdeel worden gesteld:

- a. Door de politiek wordt verkend wat de mogelijkheden zijn om middelbare scholen in te zetten bij het voorbereiden van scholieren op theorie-examen rijbewijs B en/of het afnemen van het theorie-examen. Zie je mogelijkheden om als school leerlingen uit de vijfde en zesde klas voor te bereiden op hun theorie-examen rijbewijs B?
 - i. Op welke manier zou dit ingericht kunnen worden? (bijv. als keuzevak?)
 - ii. Denk je dat hier onder scholieren belangstelling voor is?
- b. Zie jij daarnaast ook mogelijkheden voor het afnemen van het theorie-examen?

Bijlage B: Overzicht van de deelnemers

#	Functie binnen school	Wel/ niet bezig met verkeersveiligheid	Type onderwijs	Regio
1	Rector	Wel	Vmbo (basis, kader, tl)	Zuid Holland
2	Rector	Niet	Havo, atheneum, gymnasium	Noord Brabant
3	Docent LO en afdelingsleider onderbouw mavo	Wel	Vmbo (basis, kader, tl), havo, vwo	Noord Holland
4	Docent wiskunde en teamleider	Niet	Vmbo-tl, havo, atheneum, tweetalig	Noord Brabant
5	Mentor, docent K&C en tijdelijk zorcoördinator	Niet	Vmbo (basis, kader, tl, gl), havo	Utrecht
6	Mentor, docent D&P en veiligheidscoördinator	Wel	Praktijkonderwijs, vmbo (basis, kader, tl, gl), havo, vwo, gymnasium	Gelderland
7	Docent AVO en coördinator verkeerseducatie	Wel	Praktijkonderwijs	Friesland
8	Docent natuurkunde en wiskunde en coördinator verkeerseducatie	Wel	Vmbo (basis, kader, tl)	Friesland
9	Conrector	Wel	Vmbo-tl, havo, atheneum, gymnasium	Zuid Holland
10	Conrector onderwijs	Niet	Havo, vwo, vwo+ en technasium	Noord Holland
11	Docent LO en mentor	Wel	Havo en vwo	Zuid Holland

*De doelgroep van het onderzoek zijn docenten en schooldirecties van het regulier voortgezet onderwijs. Tijdens één van de gesprekken werd pas tijdens het gesprek duidelijk dat het een docent betrof van praktijkonderwijs in plaats van vmbo.